

Davek na dodano vrednost in kmetijstvo

Davek na dodano vrednost je davek na promet blaga in storitev, ki je v Sloveniji 1. julija 1999 zamenjal dotedanji prometni davek.

Davek na dodano vrednost ureja Zakon o davku na dodano vrednost ZDDV-1, Uradni list RS, št. 117/2006, z nadaljnjimi spremembami in dopolnitvami:

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4701>

Podrobneje izvajanje zakona ureja Pravilnik o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost, Uradni list RS, št. 141/2006, z nadaljnjimi spremembami in dopolnitvami:

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV7542>

Predmet obdavčitve z davkom na dodano vrednost (v nadaljevanju **DDV**) so dobave blaga in izvajanje storitev, ki jih davčni zavezanec opravi v okviru svoje ekonomske dejavnosti. Ekonomska dejavnost obsega vsako proizvodno, predelovalno, trgovsko in storitveno dejavnost ter izkoriščanje premoženja in premoženjskih pravic, če je to namenjeno doseganju dohodka.

DDV se obračunava v vseh fazah prometa blaga in storitev, od prvih nabav do končnega potrošnika. Kupec plača DDV ob vsaki nabavi, vendar tisti kupec, ki opravlja dejavnost, breme vstopnega DDV s postopkom odbitka vstopnega DDV prenese na kupca svojih proizvodov in storitev, in tako naprej do končnega potrošnika, ki je plačnik celotne davčne obveznosti (izstopnega DDV).

Opredelitev pojmov, ki se uporabljajo za potrebe DDV in izhajajo iz zakonodaje s področja dohodnine

- Osnovna kmetijska in osnovna gozdarska dejavnost (v nadaljevanju **OKGD**) je v Zakonu o dohodnini ZDoh-2 opredeljena kot pridelava, ki je v celoti ali večinoma vezana na uporabo kmetijskih in gozdnih zemljišč, določena je s predpisi o ugotavljanju katastrskega dohodka ter ustrezno evidentirana v zemljiškem katastru. Osnovna dejavnost je tista, ki je lahko obdavčena pavšalno na podlagi katastrskega dohodka.
- Dohodki iz OKGD so katastrski dohodek (tudi katastrski dohodek od vina in od t.i. posebnih kultur), pavšalna ocena dohodkov na čebelji panj, obdavčljiva plačila za ukrepe kmetijske politike in druga plačila iz naslova državnih pomoči, prejeta v zvezi z opravljanjem OKGD, kot so neposredna plačila (plačilne pravice in živalske premije), sredstva za sofinanciranje zavarovalnih premij...
- Kmečko gospodinjstvo je skupnost ene ali več fizičnih oseb, članov enega ali več gospodinjstev, evidentiranih na istem naslovu, ki so na dan 30. junija v davčnem letu po predpisih o prijavi prebivališča stalno ali začasno prijavljene na tem naslovu, niso najeta delovna sila, njihov skupni dohodek iz OKGD pa znaša najmanj 200 evrov.

- Zavezanci za dohodnino iz OKGD so člani kmečkega gospodinjstva, ki so na dan 30. junija leta, za katero se dohodek ugotavlja, vpisani v zemljiški knjigi oziroma zemljiškem katastru kot lastniki, zakupniki ali imetniki pravice do uporabe kmetijskega ali gozdnega zemljišča na podlagi drugega pravnega naslova, poleg teh so zavezanci tudi člani kmečkega gospodinjstva, ki so jim izplačana sredstva za ukrepe kmetijske politike, ter lastniki ali uporabniki čebeljih panjev.

Davčni zavezanec za namene DDV je v primeru opravljanja OKGD eden od članov kmečkega gospodinjstva, ki je zavezanec za dohodnino iz OKGD, in ga ostali zavezanci za dohodnino določijo za predstavnika za namene DDV. Davčni organ v primeru obvezne identifikacije za namene DDV po uradni dolžnosti izda identifikacijsko številko za DDV osebi, ki ima med člani kmečkega gospodinjstva najvišji katastrski dohodek, ostali zavezanci pa za davčnega zavezanca za namene DDV lahko izberejo drugega zavezanca za dohodnino iz OKGD.

Redni in prostovoljni davčni zavezanec

Glede na vrsto opravljanja dejavnosti in načina ugotavljanja dohodkov je na področju kmetijstva **redni davčni zavezanec** predstavnik kmečkega gospodinjstva, ki:

- opravlja OKGD, za katero dohodke ugotavlja na podlagi katastrskega dohodka, in vsi dohodki kmečkega gospodinjstva iz OKGD v koledarskem letu presegajo **7.500 evrov**,
- opravlja OKGD in dohodke zanjo ugotavlja na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov ali dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov in v koledarskem letu preseže **50.000 evrov** obdavčljivega prometa,
- opravlja dopolnilno dejavnost na kmetiji in/ali t.i. drugo kmetijsko dejavnost (vpis dejavnosti fizične osebe v davčni register) in v koledarskem letu preseže **50.000 evrov** obdavčljivega prometa.

Osebe, ki iz OKGD ne dosegajo 7.500 evrov dohodkov oziroma 50.000 evrov obdavčljivega prometa v primeru ugotavljanja dejanskih prihodkov in dejanskih ali normiranih odhodkov, ter osebe, ki opravljajo dopolnilno in/ali drugo kmetijsko dejavnost na kmetiji in ne presegajo 50.000 evrov obdavčljivega prometa, se lahko kljub temu identificirajo za namene DDV in postanejo **prostovoljni davčni zavezanci**.

Redni davčni zavezanci lahko izstopijo iz sistema DDV, ko njihovi dohodki padejo pod prag 7.500 oziroma 50.000 evrov, prostovoljni davčni zavezanci pa morajo v sistemu ostati najmanj 60 mesecev.

Zavezanci, ki so uveljavljali povrnitev vstopnega DDV za osnovna sredstva, morajo po prenehanju identifikacije v manj kot 20 letih po nabavi v primeru nepremičnin in manj kot v 5 letih v primeru ostalih osnovnih sredstev, izvesti popravek odbitka DDV (poračunati 1/20 oziroma 1/5 zneska vstopnega DDV za vsako leto predčasnega izstopa iz sistema).

Kombinacije različnih dejavnosti davčnega zavezanca s stališča identifikacije za DDV

- Davčni zavezanec, ki je identificiran za DDV z naslova OKGD, za katero se dohodnina plačuje po katastrskem dohodku, mora biti identificiran za namene DDV tudi za vse ostale dejavnosti, katerih nosilec je, torej tudi za dopolnilne dejavnosti na kmetiji, druge kmetijske in tudi nekmetijske dejavnosti.
- Davčni zavezanec, ki je nosilec dopolnilne dejavnosti na kmetiji, opravlja drugo kmetijsko ali nekmetijsko dejavnost, katerih nosilec je, dohodki iz OKGD na podlagi katastrskega dohodka pa ne presegajo 7.500 evrov, je lahko identificiran za DDV le za ostale dejavnosti, medtem ko ni nujno, da je z OKGD v sistemu DDV in zanjo lahko uveljavlja pavšalno nadomestilo.

Davčni zavezanec, ki je identificiran za DDV kot nosilec katerekoli dejavnosti (ni pa nujno identificiran za OKGD), mora biti identificiran za DDV za vse svoje dejavnosti: dopolnilne dejavnosti na kmetiji, druge kmetijske in nekmetijske dejavnosti.

Stopnje DDV

- **Splošna stopnja**, po kateri se obračunava in plačuje dobava blaga in storitev, znaša **22 %**.
- **Nižja stopnja**, po kateri se obračunavajo in plačujejo dobave blaga in storitev iz Priloge I k ZDDV-1, znaša **9,5 %**.

Na seznamu blaga in storitev, za katere se uporablja nižja stopnja, so med drugimi:

- hrana (vključno s pijačo, razen alkoholnih pijač) za ljudi in živali,
- žive živali, semena, rastline in primesi, ki so (običajno) namenjene za pripravo hrane, izdelki, ki se (običajno) uporabljajo kot dodatki k hrani ali kot njen nadomestek, priprava jedi,
- dobava vode,
- zdravila, ki se uporabljajo za zdravljenje in preprečevanje bolezni v humani in veterinarski medicini,
- živali za pitanje, semena, sadike, gnojila, fitofarmacevtska sredstva, biotična sredstva za varstvo rastlin ter storitve, ki so namenjene izključno uporabi v kmetijstvu, gozdarstvu in ribištvu,
- dobava lončnic, sadik in rezanega cvetja.

Izdajanje računov

Davčni zavezanci morajo za vse dobave blaga in storitev v okviru OKGD (če so zanjo identificirani za DDV) in za vse ostale dejavnosti, katerih nosilci so, zagotoviti izdajo računa. Računi so dokumenti na papirju ali v elektronski obliki. Račun lahko izstavi zavezanec sam, prejemnik ali tretja oseba v njegovem imenu in za njegov račun. V primeru gotovinskega poslovanja morajo biti računi davčno potrjeni.

ZDDV-1 natančno opredeljuje, kateri podatki morajo biti na računu navedeni, v katerih primerih je dopusten poenostavljen račun in kako mora biti sestavljen račun, ki ga izda mali davčni zavezanec, to je oseba, ki ni zavezanec za DDV. Vse o izdajanju računov je na voljo v publikaciji *Računi* na spletni strani FURS:

http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Davek_na_dodano_vrednost/Opis/Podrobnejši_opis_2_izdaja_Racuni.pdf

ter v publikaciji *Računi v kmetijstvu – Izdajanje in davčno potrjevanje*, na spletni strani KGZS:

<http://www.kgzs.si/gv/razvoj-podezelja/davki.aspx>

Računi morajo biti s strani DDV zavezancev izdani tudi končnim potrošnikom (ti niso DDV zavezanci). Prav tako se kot promet blaga obravnava dobava pridelkov iz OKGD, obdavčenih po katastrskem dohodku, dopolnilni dejavnosti na kmetiji, čeprav je lahko nosilec te dejavnosti ista oseba.

Obrnjena davčna obveznost

ZDDV-1 določa, da je v nekaterih primerih DDV dolžan poravnati kupec, identificiran za namene DDV v Sloveniji, kateremu se opravijo gradbena dela (vključno s popravili, čiščenjem, vzdrževanjem, rekonstrukcijo in rušenjem v zvezi z nepremičninami) ter še v nekaterih drugih primerih. To pomeni, da so namesto dobaviteljev DDV dolžni obračunati in plačati prejemniki dobav in naročniki storitev.

Knjiga prejetih in izdanih računov

Davčni zavezanec mora voditi knjigo prejetih in izdanih računov ter sestaviti davčni obračun, ki ga predloži davčnemu organu. Iz razlike med vstopnim in izstopnim DDV izhaja vračilo oziroma davčni dolg, ki se poravnava v določenem davčnem obdobju.

Uveljavljanje pavšalnega nadomestila

Posebna ureditev, ki jo ZDDV-1 omogoča za kmete, je uveljavljanje pavšalnega nadomestila. Pravico do pavšalnega nadomestila imajo zavezanci ob dobavi kmetijskih in gozdarskih pridelkov in storitev, ki so rezultat OKGD, za katero so obdavčeni na podlagi katastrskega dohodka, če njihovo kmečko gospodinjstvo ne presega 7.500 evrov dohodkov iz OKGD in se za DDV niso identificirali prostovoljno. Pavšalno nadomestilo se jim prizna le v primeru dobav davčnim zavezancem, ki morajo obračunavati in plačevati DDV v skladu z ZDDV-1, torej le v primeru prodaje zavezancem, ki so identificirani za namene DDV v Sloveniji ali drugi državi članici EU. Ti kupci so dolžni plačilu za opravljeno dobavo prišteti znesek pavšalnega nadomestila v višini 8 % od odkupne vrednosti, ta znesek pa lahko odbijejo kot svoj vstopni DDV.

Pavšalno nadomestilo je mogoče uveljaviti le za dobavo kmetijskih in gozdarskih pridelkov in storitev, ki so navedene v Prilogi XII k Pravilniku o izvajanju ZDDV-1:

- pridelki živinoreje (žive živali, mleko in smetana, gnojila živalskega ali rastlinskega izvora),
- pridelki čebelarstva (naravni med, cvetni prah, vosek, matični mleček in propolis),

- poljščine, krmne rastline in drugi pridelki (žito, žitna slama in žitne pleve, oljna semena in plodovi, druga semena, sladkorna pesa, krmne rastline, koreni in gomolji, ter užitne vrtnine, sveže jagode, gojena zdravilna zelišča in začimbe, če so priglašene kot posebne kulture),
- hmelj,
- sveže sadje, oreški in oljčno olje,
- sveže grozdje, grozdni mošt in vino (če je v evidenci MKGP izkazana proizvodnja vina),
- gozdarski pridelki (les za ogrevanje, neobdelan ali grobo obdelan les domačih lesnih vrst),
- kmetijske storitve in storitve za gozdarstvo (storitve v rastlinski pridelavi in živinoreji in storitve za gozdarstvo, kadar jih člani kmečkega gospodinjstva opravljajo v okviru strojnega krožka).

Kot dokazilo o površinah posameznih kategorij kmetijskih zemljišč in gozda ter čebeljih panjev v uporabi se upoštevajo podatki, s katerimi razpolaga davčni organ za potrebe odmere dohodnine. Površin zemljišč v uporabi ni mogoče dokazovati s pogodbami in drugo dokumentacijo.

Izdaja in veljavnost dovoljenja

Za pridobitev pravice do uveljavljanja pavšalnega nadomestila je treba pridobiti dovoljenje davčnega organa. Vlogo lahko vloži le en zavezanec kmečkega gospodinjstva kot njegov predstavnik in sicer v elektronski obliki prek sistema eDavki. V vlogi vlagatelj označi skupine kmetijskih pridelkov in storitev, za katere bi želel uveljaviti pravico do pavšalnega nadomestila.

Če želi predstavnik kmečkega gospodinjstva, na katerega se glasi dovoljenje, za predstavnika določiti drugo osebo ali če želi dopolniti ali spremeniti seznam blaga ali storitev, za katere ima pravico do pavšalnega nadomestila, lahko z vlogo uveljavi spremembo. Če vložnik vloge v obdobju veljavnosti dovoljenja umre, lahko novi predstavnik odda vlogo za pridobitev dovoljenja kot naslednika vložnika vloge. Tudi ta vloga se predloži v elektronski obliki prek sistema eDavki.

Dovoljenje je veljavno od dneva izdaje do preklica davčnega organa.

Davčni organ dovoljenje prekliče, če:

- imetnik dovoljenja ne predloži obračuna pavšalnega nadomestila v posameznem letu do 31. januarja naslednjega leta v elektronski obliki prek sistema eDavki, ne glede na to, ali je opravil kako dobavo na podlagi dovoljenja ali ne,
- imetnik dovoljenja uveljavi pavšalno nadomestilo za pridelek ali storitev, za katero ne izpolnjuje pogojev,
- skupni dohodek kmečkega gospodinjstva iz OKGD znaša manj kot 200 evrov,
- dohodki iz OKGD presežejo 7.500 evrov (to davčni organ ugotovi po uradni dolžnosti in pozove k redni identifikaciji za DDV),
- se kmečko gospodinjstvo prostovoljno identificira za namene DDV (katerikoli član kmečkega gospodinjstva postane davčni zavezanec),
- kmečko gospodinjstvo dohodek iz OKGD ugotavlja na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov ali dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov,
- imetnik dovoljenja obvesti davčni organ, da kmečko gospodinjstvo ne želi več uveljavljati pavšalnega nadomestila.

Imetnik dovoljenja, ki mu je bilo dovoljenje preklicano zaradi ne (pravočasno) oddanega obračuna pavšalnega nadomestila ali zaradi uveljavljanja pavšalnega nadomestila za pridelke, za katere ne izpolnjuje pogojev, lahko znova zaprosi za dovoljenje v letu, ki sledi letu, v katerem mu je bilo dovoljenje preklicano. Imetnik dovoljenja mora za ponovno pridobitev dovoljenja predložiti tudi vse obračune pavšalnega nadomestila za vsa predhodna leta, ki jih ni predložil v predpisanem roku. Globa za ne (pravočasno) oddan ali neustrezno pripravljen obračun pavšalnega nadomestila znaša od 200 do 1.200 evrov.

Uveljavljanje pravice do pavšalnega nadomestila

Pavšalno nadomestilo lahko uveljavi le oseba, ki je zavedena na seznamu upravičencev in na katere ime se glasi dovoljenje za uveljavljanje pravice do pavšalnega nadomestila. Kupec mora ob nabavi blaga ali storitve preveriti veljavnost dovoljenja. Veljavnost preveri na seznamu upravičencev, ki imajo dovoljenje za uveljavljanje pravice do pavšalnega nadomestila, in je dostopen v sistemu eDavki.

Izdajanje računov

Račun za opravljeno dobavo blaga oziroma storitve lahko izda prodajalec - imetnik pravice do pavšalnega nadomestila, kupec blaga oziroma naročnik storitve ali tretja oseba v njegovem imenu in za njegov račun. Na računu morajo biti navedeni naslednji podatki:

- datum izdaje računa,
- zaporedna številka, pod katero se vodi izdani račun,
- ime in naslov imetnika dovoljenja ter številka in datum dovoljenja za uveljavljanje pravice do pavšalnega nadomestila,
- svoje ime in naslov ter svoja identifikacijska številka za DDV,
- količina in vrsta dobavljenega blaga oziroma obseg in vrsta opravljenih storitev,
- datum opravljene dobave blaga oziroma storitve,
- osnova oziroma vrednost, od katere se obračuna znesek pavšalnega nadomestila,
- stopnja pavšalnega nadomestila (8 %),
- znesek pavšalnega nadomestila.

Imetnik dovoljenja mora račune, na podlagi katerih je uveljavil pavšalno nadomestilo, hraniti še deset let po poteku leta, na katero se računi nanašajo, ter jih na zahtevo davčnega organa dati na vpogled.

Kateri od možnih položajev v sistemu DDV je za zavezanca najugodnejši

Enotnega odgovora ni. Odgovor je odvisen od okoliščin na vsaki posamezni kmetiji, predvsem od razmerja med vstopnim in izstopnim DDV, ali se blago in storitve prodajajo DDV zavezancem ali končnim potrošnikom, kolikšen je predviden obseg naložb v osnovna sredstva in drugih okoliščin. Pri odločitvi ali *prostovoljna identifikacija za namene DDV* ali *uveljavljanje pavšalnega nadomestila* ali *ostati povsem izven sistema DDV* za nasvet lahko zaprosite strokovnjake na vseh osmih Kmetijsko gozdarskih zavodih Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije.